

Цетинје, 29. маја.

Carcinoma Sretaniensis!

Жива рана крићанска! То је болест од које одавно пате Турска и Грчка, а која је у пошљедње вријеме заразила и Европу. Јер ова врста рак-ране заразна је. Највише носила око ње послје Турске и Грчке имају контролне силе: Русија, Француска, Енглеска и Италија. У другом су реду Њемачка и Аустро-Угарска.

Кад су прво речене силе повукле своје посјеле са Крита и острво оставиле само себи, под гувернерством једнога принца, мислило се да ће питање од јако пћи глатко своје природном рјешењу. И да не беше турске револуције, која је оборила Абдул Хамида и његов режим, оне се не би превариле. Али искрело је што нијесу очекивале и критско питање добило је нову актуелност и нов правац. Сад је читава забубна. Нико не пази излаза.

Што хоће младотурски режим, неће хришћанске силе. Не могу се оне никада помирити с мишљу да хришћанске земље, које су се макар и до пола извиле из руку турских, врате на ново у сужанство. О томе не може бити ни говора. С друге стране опет налазе да подмлађену Турску треба штедити, да би се нов режим учврстио, и отуд долазе између два жрвња. Не могу коначно ни на једну, ни на другу страну. Ваља им обе стране штедити. Зато се сад тражи средина, која би макар и за кратко вријеме задовољила обије стране.

Тражи се дакле закрпа. Ми не сумњамо да ће се наћи, али смо тако исто начисто и с тим, да ће та закрпа мало трајати. Биће само етапака коначном рјешењу питања у корист Грчке. То питање већ одавно клизи као оно стијена низа страну, и нико не може учинити, да сад почне клизити уз брдо. Тежина је њена вуче доле у равнотежу, а природна је равнотежа само у коначном присаједињењу с Грчком. Можемо ми то и не желети, оно ће бити и противу наше воље. Питање овдје и не може бити шта ко жели или не жели, него како ће вјероватно по свим прилика ствар да се сврши.

Има само двије линије, по којима се рана може сјети. Ако се расијече по линији између Грчке и Крита, она ће се првом згодом опет појавити и онда ћемо бити опет ту гдје смо сад. Коначно оздрављење једне и друге болесне стране може доћи само ако се расијече по линији између Турске и Крита.

Да ли би се што год изгубило с тим? — Ништа! Оно што се могло изгубити, у ствари је давно изгубљено, а сад је борба само око амбиције и формалности. За Турску је Крит коначно изгубљен још кад је грчки принц дошао за ге-

нералног комесара у Канџу. Још и прије тога. Ампултацијом се зато ништа изгубило не би што већ давније није изгубљено, напротив добило би се, јер би оздрављене ишло брзо и једна велика главобоља била отклонена.

Данас се крићански спор свео на углед данашњег режима у Цариграду, који Младотурци не би вољели да потамни. А потамнио би, мисле, ако би дигли руке од Крита. Све што је материјално, стварно, изгубљено је Турска од Крита нема апсолутно никакве користи више. Има само главобоље и опасности, у које их може то питање бацити, кад ће их коштати многих милиона и скупе крви, па да опет остане како је. Паметно је заштити се сад: вриједи ли углед (који у осталом много не би пострадао) толиких опасности на евентуално и толиких милиона и толике крви?

Нећемо да одговарамо на то питање. Нека на њ одговарају који су надлежни. За нас је важно било да констатујемо, да је данашње критско питање сведено на питање амбиције улема и младотурских режима, и да се као тако, кроз издубити и трајану, не би било решено како природна ствар и чије је. Јер, кажемо, хришћанске силе, ми колико, на којим, и младотурцима, неће никада хришћанске земље враћати у њихов загрљај. Увиђају то, без сумње и Младотурци, а што не могу без борбе да поступе по разуму биће по свој прилици зато, што се боје реакције у корист старог режима. Успјех њихов у тој борби неће бити никаква добит, већ продужење болести *Carcinoma Sretaniensis*, а свршетак зна се.

Затварање српских школа

— Незадовољство Срба у Турској —

Насином затварању српских школа у Турској изазвало је велико незадовољство међу Србима. Због тога су уложени одаучан протест, наглашујући да ће своја права и привилегије бранити. Исто тако предузели су и друге кораке, да ово насилје спријече, па су се обратили и парламенту.

О томе из Скопља пишу:

Јавили смо већ о затварању српских школа у Пећи, Пријепољу и Пљевљама, које су власти затвориле, на један врло чудан начин. Сасвијем је разумљиво, да је овај поступак власти изазвао негодовање код цијелог српског народа, који особито цијени своје српске школе. Разлози којима правда тај свој поступак власти, врло је неспрестан, јер се противан постојећој пракси и привилегијама црквено-школским.

Устав земаљски и ако је у парламенту ревидиран, налази се још на претресу у сенату и док се редовним путем не одобри нов устав, остаје у пуној важности овај садањи устав од 1876. год. А по том уставу, привилегије црквено-школске имају пуну законску силу и њих нико, а

најмање власти, не може и не смије обилазити и не придржавати их се.

По тим законитим привилегијама, одговарајући учитеља и школа према властима земаљским и обртно, могућ је само преко надлежне духовне власти. Цео дакле надзор, који државне власти хоће и имају права да врше над немуслиманским школама на које се протежу привилегије могу вршити само посредно преко надлежне духовне власти, а никако непосредно. Непосредан надзор, па и то у извесним границама, може власт вршити само над оним школама немуслиманским, на које се не протежу привилегије.

Као што свугдје има неког реда у односу млађих и старијих, тако има парочитог реда и у односу аутономних учитеља и школа према својим претпостављеним духовним властима и за то је велика погрешка државних власти, кад оне затварају немуслиманске школе тобож за то што учитељи и школски одбори не опште са њима непосредно. То је јасно као дан и тако државне немуслиманских, учитеља и школа, ништа, ништа не може значити, не привилегије, али врховног права.

Ово је јасно нов режим у Турској, који имамо смо доста прилика да се са њиме стране на и са њиме да се чујемо, да ће се црквено-школске привилегије осветити законима и уставом земаљским и убијене оужати у пуној мери и изјестити, што и не схићемо, какви су стварни разлози, и то или државне власти, да пред свих јасних одредаба уставом гарантованим, на један сасвим сувор и противзаконски начин затварају српске школе и гјерају из њих учитеље?! Зар се може такав корак правдати, тежњом за исправност учитељских и школских докумената? Нама се прије чини, да и овдје провејава она нетрпељивост према свему што је немуслиманско. За то двојко више и жалимо, што власти изазивају без икакве стварне државне потребе незадовољство код великог дијела кроз исправниог и мирног грађанства.

Ми смо се од новог стања у земљи надали, да ће се у њему поћи новим путевима, при чему би стара реакционарска тјесногрудост, муслиманска, сасвим ишчезла. Надали смо се, да ће наше народне школе, користећи се уставом прокламованом равноправноста, доћи куда и камо у најбржем њиховом се броју пагло умножити. На жалост, ово се стање и овог пута трудимо, да у нетрпељивости не извисте него и претставе своје претке из старе реакције. За то нам се подицама и не дозвољава отварање нових школа, нарочито у паланачкој кази, па зато нам се ево затварају и већ школе, које постоје.

Ми одлучно протестујемо против оваквог поступања државних власти према српским школама и сасвијем искрено напомињемо, да је у овим садањим приликама, које владају, како у побуњеним крајевима, тако и на Криту, врло незгодан доменат, да се изазива незадовољство међу Србима, који су својим исправниим држањем потпуно заслужили, да се са њима непријатељски не поступа.

Словенски конгрес у Софији

У сриједу 24. јуна састаје се у Софији словенски конгрес. Словенски се не може казати, јер неће на њему учествовати Пољаци. Политичка питања су искључена, па стога ваљда каквог значења и нема. Од намјераваог словенског конгреса остаје једна преслава независности Бугарске и ништа више.

Како „Новоје Време“ дава, за конгрес је утврђен овај програм:

У сриједу 24. јуна долазак и дочек гостију.

У четвртак 25. јуна: У 9 сати изјутра свечано отварање конгреса, отвориће га др. К. Крамарж. Свечано поздравити говор братскога начелника, свечани говори словенских делегата и културно просветних организација. Избор извршног одбора конгреса. У 1 сат ручак у градском касину. У 3 сата изјашта о програму, који је одредно било конгреса. У 7 сати вечера у градском касину, коју приређује градско вијеће софиско. Свечана представа и концерт у част словенских гостију.

У петак 26. јуна: У 9 сати изјутра расправљање и реферирање (наставак од 24.). У 1 сат ручак у просторијама војничког клуба. У 3 сата конференције разних делегација и група. У 7 сати вечера, што је приређује „Славјанска бесједа“.

У суботу 27. јуна: У 9 сати засједање извршног одбора и појединих секција. У 11 сати засједање словенских привилегија. У 1 сат свечани ручак, који даје бугарски правници у част словенских гостију. У 3 сата образлагање и примање предлога и резолуција. У 6 сати одлазак у Књажев. У 7 сати вечера у Павлову, коју даје градско вијеће.

У недељу 28. јуна: У 9 сати засједање извршног одбора. У 11 сати свечани звјездики конгреса. Од 3 до 7 сати разиједавање знаменитости софиских. У 8 сати свечани општи глуми банкет.

„Мислим“ да је овај конгрес приредити из ожаба словенских привилегија добро толико стиза с њимским партидан за међусобно умјетовање и културно во жење.

Побуна Арбанаса

Купљење оружја још траје и оно се пошљедњих дана у велико вришћило и преко Суве Ријеке чак по Ораховицу. Тамо су се ораховачки Арбанаси томе одаирирали, те су снаљене куле тамошњих првака, а куле ораховачког барјактара Мусе Х. Мустафе, Харулаха Чанте и Асана Штаине у Ораховицу сасвијем су унишћене. Сем тога су снаљене куле и у Великој и Малој Хочи и у Цетинје, међу којима је и позната кула Раманова у В. Хочи. Барјактар ораховачки Муса, да би умирио, договорио се са једним жандаром Арнаутиним ораховачким, те га је овај, под изговором да спроводе обичног осуђеника из Призрен, хтио да изведе и овогди бијелство. Али их на путу спречио српне војска и обину војску и отарали заједно са других 30 похватаних арбанашких првака из ораховачког барјака у затвор.

У то вријеме дошао је из Призрена у Ораховац министар војни са валијом, а валије и Дургут паша из Дубе, о њиме су сви заједно кренули за Баковицу, у коју су са 30 батаљона још у сриједу ишли, без икаквог сукоба.

Службено је проглашено омасламо стање и пријекти суд, који је већ почео да ради у: пећском, призренском и приштињском санджаку, са изузетком гостиварске, тетовске, новопазарске и беранске казе.

У Феризовићском затвору налази се преко 60 побуњеника из: Мораве, Дренице, околине Феризовића и Качаника, а има их и из других мје-

— Врхунска Бања. Ова свечаности присуствовају су и неки чланови владе.

Илет руско-српског клуба. Руско-српски клуб у Београду, који намерава о прелазу и на Цетиње да дође, правно је излет народним бродом до Новог Сада и Српским Карловца, пружајући тиме прилику својим члановима, да се упознају и са браћом ван Краљевине.

Словенство

Буковчева дјела као „анзихткарте“. Једна франка уметничка радња репродуцира у облику „анзихткарта“, а у трибојном верном отиску. Међу њима налазимо и ову прекрасну слику „Моје нишце“.

Немачки плагијат Тургењевљева романа. Немачки књижевни лист „Literarisches Echo“ износио занимљиво откриће, да је немачки писац Ото Ернст плагијат Тургењевљев роман „Они и деца“ у својој комедији „Jugend von heute“. Та је комедија у своје вријеме поменутом писцу прибавила велике успјехе, а кад тамо, она је и по сижеу и карактеру јунака потпуно узета из романа Тургењева с невиним променама. Разлика се онака само у карактеру једнога јунака Гослера, која одговара Тургењевљеву Базарову. Ернст је Гослера приказао врло несимпатично.

Руски авијатичар Попов. Ових дана било је у Петрограду међународно натјечање авијатичара, код којег се натјечана особито простијало руски авијатичар Н. Е. Попов. Давали су на аероплану Врхунгову држао се дуже времена у zraku и изазвао силно одушевљење. Летио је 2 сата и 5 минута и још би био даље остао у zraku, да му није нестало бензина. Да је само 12 минута продужио свој лет, био би потукао свијетски рекорд Виргов од 2 сата и 17 минута. Гледаоци су притисли авијатичару ванредне оважбе. Други полет Попов није био тако успјешан. Разбио му се аероплан и Попов се спасао неким чудом, ударивши о земљу са сломљеним аеропланом.

Занимљив је животније тога рускога авијатичара. Попов потјече из трговачке московске куће; научио је пољоделску школу. У вријеме руско-јапанског рата био је ратни инжењер и у боју под Ляојаном био је рањен у славитој Мокитомској батерији, која је успјешно турила Јапанице. Био је зановједник батерије и од 60 војника остала су само двојина неотлијеђена. Да околе војнике, два официра и Попов одлуче да остану пред грудобраном. Ту је био рањен Попов. Таче му је разбили плућа, разбив му доданицу. Крв му протекла на уста. Јашећи Попов некако се довукао до савјетскога ошлења. Ту су га хтели повезати, али у том донесе рањена војника. Немец Попов уступи мјесто и пође даље док није нашао љекара који није био заносен.

Прије годину дана био је Попов прости рибарски радник на Исландији. Одатле крене у Париз и случајно се упозна са Ванеманом, инжењером конструктором ваздушног брода „Америка“, који је морао да пође на северни стожер. Ту је ступио као прсти радник и судјеловао је

код градње тога аероплана. Ванеман је орадио да је Попов ревниосан и савјестан радник и позвао га је, да пође на Спидберген. Ондје се брод дигао у вис са Ванманом, Ванеманом, Поповом и још једним механичаром. Но за мало зракоплов се покварило и спустио с велике висине на земљу. Они се спасоше управо чудним случајем. Како се види, Попов је практично научно ваздухопловство, а уз то је ванредно одважан човек.

Француска као република

— Да ли Француска напредује —

Послије извршених избора француски се парламент састао и отпочео рад. На резултат избора гледа са различито, али је интересантна дебата, која се поводом тога развила о стању у коме се Француска република налази. Истакнуто је питање: Је ли Француска за ових четрдесет година од како је добила облик републике напредовала или не?

Па и ако су у ту мишљења подијељена, ипак се из биланса, који се изводе у социјалном, хигијени и економском погледу, може очекивати да ли Француска напредује или не.

Француска напредује! То је закључак овог исцрпљивања, то је резултат прегледа целокупног биланса.

Како су ти биланси од интереса, то ћемо их изложити онако како су их извјестили француски листови:

У хигијенском погледу: Године 1869, (једну годину прије рата и пада царства, која се трајно узима као елемент за одређење између садашње и ондашње владавине) постојало француског умирања износило је 24 мртвих на хиљаду, док данас се сносило на 19. Додуше број рођења се сносило, и то је донекле утицало, да је мање мртвих у доба од 1 дана до 1 године, кад је умирање најчешће, ну статистика каже, да се постојак случајева смрти сносило у свима добима живота. Оно је пак повишење потрошња свакодневних јестива; порасло је трошење на сваког становника рибе, меса, масла, соли, сира и јаја, а сносило се потрошак алкохола. Додуше је падала, да је пораст трошења хришћанских материја (на примјер потрошак јаја је у Паризу нарастао на 300 на сто) ипак огромним дијелом у корист агрономијских стоева.

Задивљујуће је ипак да се од почетка за ових 40 година, никада Француска није била бољат као данас! Проклези од пореза износили су за ово вријеме четири милијарде, метални резерви фонд Француске банке се одјесне године стао на три милијарде и то је постојала велики промет исте банке је порастао од нешто више од милијарде на преко четири милијарде. Ако се пак скупе главна поглавља пет великих француских друштава депозита, добијемо укупно милијарду свршетком царства и пет милијарда за наших дана. Улози код штедњивца (не поштанских) порастоме за ово 40 година од 700 милијона на четири милијарде. Године 1884. уведене су поштанске штедњивнице, те су онда улози бројили 115 милијона, а данас броје милијарду. — Године 1869. исказане банштине износили су три милијарде и по, а данас прекорачају шест милијарда. А пошто од онда становништво није нарастало него

од 36 на 39 милијона, јасно је, како је од оне године богатство у Француској поскокотило оријанским кораком.

У размјеру с тиме Француз се данас много више забавља и путује. Рачуна се, да су парижка позоришта 1869. икасирали приближно 7 франака од сваког становника главног града, док данас икасирају 15, дакле двоструко. Данас пак Француз поарично путује 5 пута више него онда, била та путовања забавна или пословна. Рачунало се свршетком царства 3 путовања на 1 становника, док их се данас рачуна 15; а и путовања су дужа, јер док су свршетком царства била просјечно 100 километара дуга, данас су око 400 километара дуга.

Пишу се многобројнија писма и разашлије много више писмама. Год. 1869. сваки Француз слао је просјечно 9 писма, 9 књига и мање од 1 бројава, данас те су бројке парасле на односно 30 и 40 и преко 1. Оријански је развој обрта и трговине, те су бројеви: коњска сила, производња угљена, челика и жељеза већи, па је потрошак тих производа преко подвостручени.

Наравно уз вас тај пораст парасли су и државни трошкови. Од државног буџета год. 1869. од двије милијарде стигли смо данас на прорачун од пет милијарда! Трошкови за рат парастоме од 420 на 700, за војнарињу од 150 на 305, а за колоније од 18 на 70 милијона. Ну најважније је поглавље државних трошкова за културу и солидарност. Царство је 1869. трошило за јавну наставу 50 милијона, док им данас република троши преко 200. Трошкови приномећи и подпора износили су за царства 11, а данас износи 35 милијона.

Зато се с правом може рећи, да Француска напредује, да је за ових четрдесет година велики напредак учинила.

Кратке приче

Уврјјеђени господин.

Недавно је један приватан чиновник у Бечу вечером у једном тамошњем ресторану, кад му је дошло да га некакав господин, који да је био напоље на једну ријеч.

Чиновник, који је био изненађен, кад је ушао у ресторан, сасвим непоштом се окренуо ка њему и рекао: — Господине, ја ме добро познајете; да сте ме јуче једно уврјјеђили и морате ми дати задовољења. Милине: Вашу парти!

Сасвим изненађен чиновник, да нема част позивати га, ни да у онште има партије, да је био уврјјеђен. Али је уврјјеђен био је био једном на је тако високо подигао глас и почео тако викати, да му чиновник, да би избјегао скандал, пружи своју посјетницу.

Али „уврјјеђени господин“ сада узвикне:

— Стој, овдје нема адресе! Потребно је да знам, гдје ћу послати секундате.

И пошто је чиновник написао испод свог имена и своју адресу, изазивач се удаљи с ријечима:

— Чућете о мени!

Послије врло неспокојно проведеног вечера, чиновник оде кући и легне да

за себе ће идуће године избити родни листари.

Кад се то зна, лако је послједице изводити комбинирајући резана према сорти дрво, радности човека, плодности земље и т. д.

Дрво, која је постан на пуца саме врше, или пуца сасвим стране дрвета, није у стању, да да родни листар, већ ће из њеких пуца избити листари, који род не носе. Кад ова дрвостари зару, и кад се га дрво ореже, из њеких пуца избитају родни листари. Према томе, родни листари избитају од сраћене дрво, која је из простијем сраћеном дрво, дакле из овогосишњег дрвета.

Код свају писма резидба има се пошати, да се остави не само довољан број окова дрво, који ће дати родни листаре за ту годину, него да се остави и потребне резидбе на подвостом мјесту. Ова се облик врше не би криво, који ће дати добу за резидбу идуће године.

Према томе из водило се пуца — резидбујући од старог дрвета — дрво сраћује — резидбује: а) резидба, ако је дрво сраћена да остави само једно видно ошче; б) кратки кондир (штрапа са 2—3 пуца; в) кондир са 4—5 пуца и г) дуг са 6—12 пуца.

По ошче имамо четири врста резидба: а) на резидба; б) на штрапа, или кратке кондире; в) на кондире и ушма дрвома.

спаво. Ујутру га ушпа шегова жена, што му је требало оних двадесет круна, за које је синоћ послао чојека. Мужјави, да он ништа не зна ни о параме ни о каквом чојеку. Али му жена турне под нос његову карту, на којој је стајало: „Драга жени! Пошаљи ми по доносиоцу ове карте одмах 20 круна!“

Како је то била она посјетница, што ју је чиновник био дао „уврјјеђеном господину“, то је било јасно, да га је нека варалица нагаравила.

Прије неколико дана жена чиновникова била је у чаршји, да нешто купије, па том приликом примети на улица овог варалицу и позове позорника те га ухапси. То је био некакав комбоариста, који је већ често кажњаван због оваких духовитих „вицева“. И сада га је суд за овај пошљедњи „вице“ осудио на 14 дана затвора.

Из женског свијета

Један суд о женском раду. Приврженици женске еманципације у Америци претрјели су један пораз, чим оправданост оне, разумије се, најодлучније одричу. Нариве велико балтиморско и охјиско жељезничко друштво ријешили су, да све своје женске чиновнице и службенике замијене мушкарцима, пошто је једна испривна статистика утврдила, да мушки чиновници и службеници на истим положајима као и женске свршају послове за 30% више и боље. То се односи нарочито на стенопискиње — то јест оне, што пишу писаћим машинама — и на телеграфскиње.

Према констатацијама поменутог друштва женске немају способности за напоран рад, немају ову брзину и брижљивост, коју имају мушки. Женске показују малу иницијативу и изгледа, да су неспособне, да свој дух управе на оно, што раде. Правило је, да оне никада нијесу у стању, да што науче из искуства; ако добију покуду или омену, оне не увијкају своју погрешку, него сматрају то за иницијативу од стране претпостављених.

Женске праве стално омет исте погрешке, па ма колико их поправљали; оне спречавају мушке службенике, који раде у истој канцеларији да буду у довољној мјери пажљиви и немогући је међу њима одржати исту дисциплину, коју међу мушкарцима.

Са ових разлога жељезничко друштво више воли да мушкарци плаћа веће плате и сматра, да ће уз пркос томе ипак имати више профита, јер добија бољи и бржи рад.

Женске додуше поричу истинитост ових закључака извађених из статистичких података; оне тврде, да су у најмању руку исто тако добре и брже раднице као и мушкарци, а да мушкарце превлађају у реду и тачности.

Шала и забава

Ко би на то мислио!

— Драги пријатељу, да ли се још сјећаш оног малог зарма, што сам ти га прије дугог времена...

— Ах, молим те, та живот је тако пуно непријатности, да човек тако мутне успомене по могућству избјегава.

Ова ова пошати наводе се у прости, а ово и неколике напомене:

1) Било да се човек реже на кратке кондире, кондире или дрвома, увијек се мора оставити према развоју дрвета, довољан број резидба који ће дати добу за резидбу идуће године.

2) Да ли ће се човек резати ипак (на резидбу и кратке кондире) или ипак (на кондире и дрвома) зависи од развоја дрвета, плодности земље и сорте дрво. Мали и још добро перашијен дрво, само и стари малогосишњем дрвома, режу се ипак; напредно, добро развијено дрвома, на плодној земљи и од сјајне године на дрво, дрво је у подвостом стању, може се резати ипак (на кондире и дрвома); бујне сорте дрвома треба резати на више пуца него кратке сорте. Јер код кратке резидбе дрвома режу се ипак: а) дрвома са 3 пуца, а код дрвома са 4 пуца, или 2 дрвома.

3) Кратки кондир оставља се, ипак дрвома са 2, 3 и 4 пуцама и дрвома са 1 или 2, једини према дрвома.

4) Код резидба на кондире и дрвома треба налити, да би се дрво одрадио у природној висини, да се за замијену ових остављају на истој висини, или ипак ипак, резидба, који ће дати кондире, односно дрвома за идућу резидбу.

Штаставне се)

вајући пријатни пуц. Све дрвома, који су падали поод краја, или на поданата, треба глатко до чојета објерати и уклонити.

VI. Одгајивање облика крље и резидба

1. Облик крље, или гире

Крља се даје у главном двојак облика: а) штеки, прилемасти округли облик, или облик главе и б) раскласти, или раскласти облик, који се може одиговати у развоју висини од першине земље. На ова два облика може се и створити прећи, комбиновани, кад се на образовној глави одиговују раскласти, или раскласти. Код дрвома, који се даје као резидба или ипак, има различитих облика, али се они сав одиговују на различитом облику. Одгајивање крље, гире се, да се ошче да тај облик и да се одиговује на истој висини, како то додаци сорти дрвома, плодности земље, плодности и климатским приликама одговара.

У нашим климатским приликама ошче се сматра као правило, да се крља дрвома што више до земље образује и да се на тој висини одрадио. Што је крља дрвома ипак до земље, дрвома ће се брже развијати, раније цвјетати, а тровке и прије и боље сазријева ушче ипак толико поју дрвома од сунца прима на дрвома дрвома. Силе се објашњава, што се често има у сформираних дрвома, гдје се дрвома прилемасти гире, гире и дрвома од виша у ју-

вајућим дрвома, ипак: Италија гдје се крља дрвома ипак дрвома.

Облик крље ствара се задржавања која се образују сраћивањем дрво (резидба) на подвостом мјесту. Облик главе добија се, кад се унутрашња дрвома на крљу сасвим поштата, а кратки резидба оставе се само на периферији крље правилно распоређени.

Облик раскласти постиже се, кад се оставе два дужа резидба један према другом, па се одржавањем у вријеме од неколико година и створењем задржавања образују потпуно два задржавања крља на дрвома, а на висини на коју дрвома.

2. Резидба

Резидба је најважнији посао у виноградарству. Од резидбе поглавито зависи колито ћемо родити дрвома добити, и како ће се дрвома у својим дрвома за даље дошћење дрвома. Вршном резидбом имамо да постигнемо: а) дрвома, односно крљу, дрвома одговарајући облик, и да тој облик постојано одржавамо; б) да за идућу годину добијемо што више родних дрвома и рода, а без уштраја за спогу и развоју дрвома и в) да добијемо довољно потребних и подвостом дрвома за резидбу идуће године.

За резидбу главно је знати, која ће дрвома на крљу дрвома, кад се ореже, дати те године дрвома, који ће носити род, а које дрвома ошче треба сраћене оставити да даду подвостом

Излазула се.

Госпођа: — То је, престо страшно! Четири дана дана било је потребно молери да онај мали посао у кућини!

Куварица (сенајући): — Да, а сад чујем још да је тај неваљалац већ одавно ожењен!

Под знаком пигања.

— Зар није млада госпођа Икс веома интересантна удовица?

— Тхе, то све зависи од интереса, који њено имање даје.

Живи закопани

Грочанска. — Шест жртва. — Спекулација земљишта.

У близини Будимпеште започели су израђивати т. зв. Семере-колонију. Име је то бившега власника тог великог комплекса Николе Семере, који је тај посјед предао равномешеској шведионици. Она је почела тај комплекс израђивати, па је тамо унишћена велики број зграда изнишавши град. Ових дана започеле грађевне ове канализације. Како се радило с њедом су жртве, које платише немар и спекулацију посредења, властитим животом. Шведионица је хтјела штедити, па је сама управљала грађвом т. ј. без икакве надзора и надзора управитеља. Није да је мудро, ако је дошло до овеке грозне несреће. Невољани главни канал срушио се, јер је тим послом руководио обавио задарски помоћник, који није имао појма, како код такве радње ваља бити на опрему, а осим тога није имао довољно материјала, да неговите стигне заштити од рушења. Канал се срушио и затрпао шест радника; тројица од ових осталоше на месту мртви, док чим тројица задобише тешке и по живот опасне озледе.

Шведионица је повјерила перва штаву градњу директору Е. Баласу. Како је Балас био у затње доба много на агитацијама и корупцијима, јер му се прохтело дозвати се заступничког мандата, није се бринуо за градњу, већ је све прелустио нек-м политанском чиновнику на допусту, који је за стручњака узео наира Сомоа.

Радње канализације возио је посве слободно задарски помоћник Рихтер. Главни канал, у којем се десила несрећа, дао је копати преко 6 м дубоко. При ковању било је завршено 120 надничара. Земља је ископана, па она мало даљка с којима је дао подочити ископани канал, није много користило.

У сриједу у јутро око 8 сати срушио се комад прокопане земље. Два радника скочише на страну. Остали радници не хтједоше даље радити, пошто нијесу стигли довољно заштитене и подбочене. Рихтер их примари и они се дадоше опет на посао. Једва се прихватише посла опет се сруши земља и покопа радника Јеџа. Сиромашиног радника пригњечила је и угушила потпуно земља. Тек му је глава остала напољу. Другови прикочише у помоћ и хтједоше га ослободити, кад али опет зе земља сурвала и затрпа пет радника. Остали радници потеклоше одмах затрпаним радницима у помоћ.

Из сурване земље вириле су руке и ноге затрпаних жртва. Кад је уклоњена земља била су тројица у животи, а двојица са два пута затрпаним Јеџем уклоњени. Друштво за спасавање брзо је дошло на лице места, па је тешко озлеђене пренесли у Роколу болницу. Жртваци поврнути су у први час даекама, јер их мораће бити оставити ради родоштинског увиђања.

Позориште

Опера у Далмацији. Забрањена опера „Дон Жуан“ у своје постоење у Далмацији и у Србији се у Загребу. Опера је била и у Дубровнику и у Сплиту и у Шибенику врло добро примљена, што и заслужује. Интендант г. В. из Трешћен, који је раније спрем на томе путу, учинило је сада далматинским листовима штељку ове опере. Царатиници се спрема у Загреб, хитом да вам се одмах одујом једном завламом за љубавно сустречање и снажну моралну припомићу, коју пружаће хрватској опери приредом њеног историчара у Сплиту, обавјештавајући свјетског пријазном наклоношћу, а без уштрва по објективност, о њеном предстојању. Ваља припомићу је у велике драматичности да је ваш успјех био потпуни, а то мора да хрватска опера, са љубавом и љубави, убијежи у своје арије. Ипак је примати израз захвалности и од укрупног вјетничког особља поддржане, и т. д. Такву је плавну захвалности примати и с њетско „Наше Јединство“, које је доста критиковало оперу и

прве устао противу г. Трешћенове идеје о оснивању сталног позоришта у Далмацији.

Дневник

Спасовдан. Дан битке на Грахову. Спасовдан, прослављен је и ове године као дан када је црногорско прослављено оружје толико цијену добило, да се слава његова на далеко развијела. Прије подне била је служба божја, а по томе свечани парастос, коме су присуствовали Њих. Краљ. Вис. Књаз Господар и Књаз Престолонашљедник и Књаз Петар. Још је био руски посланик г. Арсенијев, чланови Књ. Владе, великодостојници, официрски кор, чиновништво и грађанство. Њ. Кр. В. Књаз Господар се довезао и одвезао на аутомобилу са господином Арсејевим, а Њ. Кр. В. Књаз Престолонашљедник се пјешке, опкољен великодостојницима и официрима, повратио из манастирске цркве у Двор. Послије тога ишло се на честитање у Војни Стан, којом приликом је један од виших официра говорио о значају граховске битке, те је пао и неколико лијеких здравница. Послије подне је Њ. Кр. В. Књаз Престолонашљедник примно официрски кор, а војна музика је свирала у парку.

Долази. За који дан, можда већ сад у понедељак, долази руски генерал Максимовић, да у име Његовога Величанства цара руског крсти најмлађег унука Књаз и Господара, а сина Књаз Мирка, малог Књаз од Рашке. Крштење ће се извршити јамачно у придворној црквици на Крушевцу.

Неуважена оставка. Г. Милоје Ж. Јовановић, начелник министарства државних послова, поводом познатог конфликта, који је избио у Црној Гори са г. министром Стојаном Протићем оставио је Књ. Владу своју оставку. Овај маја т. ј. свој поштом је јавио оставку.

Како смо са поузданог извора извјештени, Књ. Влада, налазећи да у досаданјем раду г. Јовановића у Црној Гори није било ништа, што би се могло назвати несрпски или некоректно, не само што није уважила оставку г. Јовановића, већ му је изразила пуно повјерење са жељом да и даље остане на свом положају, као и жаљење због непријатности, које је за свој некрп. савјестан и српски рад у служби у Црној Гори претрпано.

Завршена предавања. У великој државној гимназији завршена су предавања и пошто се сјутра прије подне ученицима раздаду свједочење, биће распуштени кућама.

Испити у основним школама. На Цетињу ће у основним школама испити почети 1. јуна. На испитима ће присуствовати школски надзорник г. Марко Вукосавовић.

Денно слику. Биоградски лист „Мали Журнал“, који врло често доноси поједине слике из наше отаџбине, у једном од пошљедњих бројева дошло је слику г. Милоја Ж. Јовановића, начелника министарства финансија, врло ласкаво се изражујући о раду његову у Црној Гори.

Завршио рад. Познати учитељ играња г. Мика Катаринас завршио је рад и већ отпутовао, послије једномјесечног боравка на Цетињу. Он је држао неколико курсева, као год и у дјевојачком институту и сви су задовољни њиме и показаним резултатом, јер је метод његов и обука таква, да заслужује свако признање. Као што се изгледа, он ће по нарочитом позиву и у августу доћи на Цетиње ради обуке

официрског курса, који се отвара иницијативом Њ. В. Књаз Петра.

Школске ревизије. Овогодишње школске ревизије биће завршене 15. јуна.

Вријеме. Још никако вријеме да се прољетша. Кишовито вријеме се продужава. Нема дана, а да се обилазна киша не излије. Тек само с с врсмсна на вријеме небо се очисти од облака, сунце обасја, али за кратко, јер се облаци нагомљају и киша се пролије, бујна, издашна и плаха.

Књижевност

Од кад сам прошле године објавио, да ћу под именом **Наши Људи** штампати своју другу књигу приповиједака, ометале су ме разне неприлике, те се књига није могла до сад јавити. *Али је она сад већ дата у штампу и биће готова кроз врло кратко вријеме.*

У овој су књизи шест већином подужих прича из нашег народног живота и то ове: *На граници, Живкова исповијест, Све за образ, Кад оно Портгартур иде, Једнег јутра и У ирвину.* Све су ове ствари првом штампане, њеке њешто раније а њеке ту своју, у биоградском „Делу“, „Бранкову Колу“ и у „Босанској Вили“.

Књига ће бити опсежнија по сам прије мислио, а ипона јој остаје уста т. ј. 1 перпер (дизар, круна).

Поновно молим своје другове, пријатеље и знајне уопште гдје их год има, као и све пријатеље српске књиге, да се постарају да скупилаше претплате на **Наше Људе**, а ја ћу им, уз захвалност, пруд у неколико намирити и у књигама према количини од њих скупилене претплате.

Претплату треба што је могуће прије упути лични мени, како би се књиге преко скупилача исте послале претплатницима чим штампане буде готово.

Књижарама ћу учинити уобичајени попуст, а и са стране могу књиге потражити и посредно од мене или преко неке књижаре на Цетињу.

Упутиће упутиће свих српских и хрватских књижарских тако и књижевних издавачких у истијела овај оглас.

Цетиње, 1. маја 1910. год.

Сава П. Вулетих.

ДУКЉЕ свијета CRNOJEVIĆ

Највећи аквааријум у Њемачкој. Јављено је да је у Београду извршен изградња аквааријума у Њемачкој, отворен је свих дана у овдашњем зоолошком музеју. У градећет великих посуда прикључена је фауна сјеверног и источног мора, те средоземног мора и њемачких језера. Аквааријум је сграђен и уређен по најрешитија д-ра Гебига.

Двадесетгодишњица „Кавалерија рустикана“. Маја 4. навршило се тачно двадесет година, што се први пут представљала „La Cavalleria Rusticana“ од Петра Масканија. Том приликом је Маскани примно бробојаних честитака са свих страна Италије. У римском позорницу „Costanzi“ давала се „Cavalleria“ неке вечери са сјајним успјехом.

Споменик Вирхову. Маја 28. ове године откриће се споменик славном хирургу Вирхову.

Америчко чудовиште од дјетета. Међу прерано дозрелу младеж ваља свакако убрзовати и 14-годишњег дјечака В. Ц. Д. Стокса, који обитава у њоршким „Aurora-hotels“. Тај дјечак срушио је ових дана иво заступништво „Junior Wireless Club of America“ пред одбор савезног сената, да протестује против „Bill“, којим је ограничено приватно бробојављење без жица. Млади Стокс има у својој соби уређену постају за бробојављење без жица. Десетак његових вршњака у Њу-Јорку и њаван њега провидише се сличним постајама, те одржавају међу собом живахан безжични промет. Дјечак је својим аргументима произвео такав утисак на споменути одбор, да га је предсједник сената позвао на објед.

Подземни ходници у Саској. Из Глухова у Саској јављано, да је тамо прошле суботе пролао у земљу један дио пасина и да је услед тога настала велика штета; међу осталим морало се испразити једну трокатницу. Као разлог тој незгоди наводи се, да се сигурно морао опет срушити негде у близини какав подземни ходник, каквим Саска обилази, тако је град Ликтенштајн потпуно подрован разним ходницима, од којих су многи дужи више километара, а за многе од њих уопште се не зна, до куда стижу у којој су сврси служили. Најдужи од њих је без сумње тако звани „Sachsenstollen“, који се протеже од Фрајберга све до Сварфенберга на Лаби. Из многих саских двораца воде свуда на околу такви подземни ходници, као и пр. из Албрехтсбурга, Вердауа итд. У многим од тих подземних ходника има и готских грађевних споменика.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Скоро ће ићи из штампе II. св. Земљор. Библиотеке:

Болести и непријатањи винове лозе

Књига ће изићи у 4—5 штампаних табак на финој хартији, написана је за свакога лажик и разумљивим стилем. Ту су описане најчешће паразитне болести (њих 10) и штеточине (такођер 10) наше лозе, које се код нас сријећају, као и средства с којима се исте сурбојају; са особитим обзиром на праксу.

Молим све своје другове и пријатеље наше пољске приреде, да се својски заузму око скупљања претплате и растурања све поље — која ће, надају се, одговорити и свемециду и пружити стварне поље нашег виноградару.

Цијена је књизи 70 пара. Скупљачима десета на дар. За претплату моли се што прије. Учити се моле уредништва српских и хрватских листова да овај позив пренатамају.

Подгорница — (Montenegro)
С поштовањем,
Иво М. Калуђеровић,
агроном.

Д-р ЂОРЂЕ СУЖЊЕВИЋ
војни лекар
ПОДГОРНИЦА
Прегледа болеснике у његовом стану и у вароши.
Станује у кући Кусовца
Сава. 3—3

СВОЈ СВОМЕ

ВАЖНО ЗА СВАКОГА, А НАРОЧИТО ЗА НАШЕ ТРГОВЦЕ

ПРВА СРПСКА АГЕНТУРНА И КОМИСИОНАРСКА

РАДЉА

ХРИСТИФОРА МОРАВЦА У ПОДГОРНИЦИ

Отпочела је свој рад, те прима и најсавјесније обавља наруџбе.

Ово је једина и најсолиднија Агентурна и комисионарска радња преко које се могу све врсте трговачке робе а нарочито:

Кафа, Шећер, Брашно, Пиринач, Петролеум, Кожа, Шпирит, Свијеће, Сапун, Сардине, Чоколада, разни Ликери и Минералне Воде,

како по најнижњим дневним цијенама тако и уз најповољније услове поручити.

СВОЈ СВОМЕ